

Ytelser til de som strever

Læringsutbytter i Modul 5

Studenten må kunne gjøre rede for:

- hovedinnholdet i de viktigste lover og bestemmelser som regulerer tilgangen på trygdeytelser og sosiale tjenester
- samarbeide med bruker og annet helsepersonell i NAV og andre tverrfaglige fora
- anvende kunnskap om lovverket med spesielt fokus på brukermedvirkning, samtykke-kompetanse og individuell plan (IP)

Velferd - historie

Middelalderen, to systemer:

- Lukket system for laugene:
  - Solidaritet: gjensidig forpliktelse for medlemmene til å yte hverandre hjelp
  - Gav stor grad av sosial trygghet til sine medlemmer
- Åpent system for allmenheten, drevet av kirkene
  - Barmhjertighet/nestekjærlighet
  - Natural/pengeytelser fra kirken/myndigheter, omsorg i hospital, rett til å tigge almisser

Fattiglovene 1800-tallet

- Etablert skille mellom «verdige» og «uverdige» trengende
  - **Verdige:** foreldreløse, syke, vanvittige, uføre
  - **Uverdige:** de «selvforskyldte» trengende (drukkenskap, latskap, ryggløshet)
- 1900: fattigdom er samfunnets, ikke den enkeltes problem
  - ikke selvforskyldt, men sosialt fremskapt
  - kan endres ved sosiale lover, forsikringsordninger og folkepensjon.

Nyutdannet distriktslege Knut Moe (25 år) v juletider

- ”Det er ei høggravid kvinne ute i Fitjarøyane. Ho kan ikkje føda normalt, fordi ho har for trangt bekken. Saka har vore handsama i fattigstyret. Kommunen har ikkje råd til å betala for innlegging på Kvinneklinikken i Bergen for keisarsnitt. Eg kjem her for å be deg yta fødselshjelp for å lema sund [dele opp] barnet”

Velferdsstat

- Garanterer samfunnets medlemmer hjelp ved
  - Sviktende helse
  - Sosial nød eller tap av inntekt
- Omfatter:
  - Sosialpolitiske ordninger (alders/uførepensjon, arbeidsledighetstrygd, sosialstøtte)
  - Helse- og omsorgstjenester (sykehus, sykehjem, hjemmesykepleie etc)
  - Utdanningsinstitusjoner (skoler, universiteter)
  - Familiepolitiske ordninger (barnetrygd, foreldrepermisjon, barnehager)
- I Skandinavia: Finansieres over skatteseddelen

Viktige prinsipper: Helse

- Utjevning
- Universalitet
- Solidaritet
- Frihet
- Likhhet

Velferdsstatens forpost: NAV

- Statlig og kommunal del
  - Statlig: Folketrygden
  - Kommunal: Sosialhjelp og rus
- Ansvarlig for:
  - organisering og finansiering av arbeidsmarkedstiltak
  - trygdeytelser (statlig del)
  - Sosialhjelp (overveiende kommunal del)
- Forvalter en tredjedel av statsbudsjettet

Folketrygden

- Obligatorisk trygdeordning (offentlig forsikring) for alle som er bosatt i Norge
- Gir økonomisk stønad ved sykdom, svangerskap og fødsel, arbeidsløshet, alder, uførhet, dødsfall og tap av forsørger
- Dekker også utgifter til medisinsk behandling og rehabilitering og arbeidsrettede tiltak
- Bare basert på rettigheter, ikke behov
- Betales over skatteseddelen
- Administreres av NAV

Formål

- **Økonomisk trygghet for alle bosatt i Norge**
- **Sosial utjevning over livsløpet og mellom grupper**
- **Hjelp til selvhjelp - flest mulig i betalt arbeid**

Lov om folketrygd

handler blant annet om:

- ❖ Arbeidsløshet: dagpenger, arbeidsledighetstrygd
- ❖ Svangerskap og fødsel: svangerskapspenger, foreldrepermisjon
- ❖ Aleneomsorg for barn
- ❖ Sykdom og skade: bla sykmelding og arbeidsavklaringspenger
- ❖ Uførhet: bla uføretrygd
- ❖ Alderdom: alderspensjon
- ❖ Dødsfall: erstatning til etterlatte

Sosiale tjenester: formål og prinsipper

- Fremme
  - mulighet til å leve og bo selvstendig,
  - overgangen til arbeid,
  - Øke sosial inkludering
  - aktiv deltakelse i samfunnet.
  - Et helhetlig og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier
- bedre levekårene for vanskeligstilte og bidra til sosial og økonomisk trygghet
- Hjelp til selvhjelp.
- Sikkerhetsnett når alt annet svikter
- Behovsprøvd (vs trygdesystemet: Rettighetsbasert).

Sosiale tjenester: ulike tiltak/hjelp

- Økonomisk sosialhjelp
- Økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning
- Bolig
  - Kommunal bolig
  - Midlertidig bolig (nødsituasjon)
  - Hjelp fra Nav til å skaffe varig bolig (søke kommunal bolig, bli med på visning, hjelp til å ringe for å avtale visning, hjelp til å finne leiligheter som er til leie)
  - (bostøtte (lov om bostøtte – statlig støtteordning))
- Kvalifiseringsprogrammet
- Introduksjonsprogrammet

Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, lov om bostøtte

Sosialmedisinske ferdigheter

- 1. Ta hensyn til underprivilegerte gruppers sosiale og medisinske situasjon**
- 2. Kjenne til hvordan helsetjenesten, trygdesystemet og de sosiale hjelpeordningene fungerer- for alle, og i særlig grad for disse**
- 3. Bruke lov om sosiale tjenester og helselovgivningen til å gi et best mulig tilbud til disse gruppene**
- 4. Utøve klinisk praksis på en måte som også tar hensyn til pasientens omgivelser/kontekst**
- 5. Husk alltid på individuell plan som verktøy!**

Knut er 32 år og har over flere år utviklet blandingsmisbruk med alkohol og amfetamin. Han er nå sliten og oppsøker deg som fastlege med spørsmål om å få hjelp til å komme seg på fote. Han sier han er utmattet av livet han har levd og ønsker hjelp med å komme ut av avhengigheten sin.

Han har bare vært et par ganger tidligere på legekantoret, så du kjenner ham ikke godt. På spørsmål får du vite at han ikke lenger er i arbeid og at han har mistet boligen sin. Han orker ikke lenger åpne posten av angst for inkassokrav, legger den bare uåpnet ned i en stor skuff, som begynner å bli full. Han sier han må drive med kriminell virksomhet fordi han har dårlig økonomi og spør om det ikke er andre støtteordninger for en som han.

Du er nyansatt turnuslege og har faktisk ikke peiling, men bestemmer deg for å ta et tak for å finne ut hva som finnes av støtteordninger for en som ham. Du leter derfor opp i følgende lovverk og prøver å få en oversikt over hva sårne som ham kan ha krav på: Folketrygdloven, Sosialtjenesteloven og Arbeids-og velferdsforvaltningsloven

https://www.nav.no/rettskildene/Forside/Andre_lover